

Příloha 4.8

Čtenářská lekce Návrat ztraceného syna (R. Fulghum)

s modelováním přemýšlení o souvislosti mezi čtenářovým životem a knihou, POSTAVY

Tato hodina má vést žáky k tomu, aby v navazující dílně čtení uměli se soustředit na své pocity a na vztah vůči některé postavě. Jako **cíl se dá třídě ohlásit: „Dnes se budeme snažit v četbě vystihnout to, jaký dojem na nás dělá některá postava, jaké z ní máme pocity.“**

EVOKACE (5 minut)

Dnes se budeme soustředit na to, **abychom co nejlépe v četbě vystihli, jaký dojem na nás dělá některá postava, jaké z ní máme pocity. (NAPSAT NA TABULI)**

- *Vzpomeňte si na situaci, kdy to mezi vámi a rodiči pořádně zaskřípalo. Vybav si, jak ti bylo. Jak jste se cítili?*
 - dát jim chvílku času, kdo chce, může sdílet ve dvojici, případně se třídou

UVĚDOMĚNÍ významu informací

1. samostatná četba textu „Návrat ztraceného syna, Fulghum“ (10 minut)
2. modelovat přemýšlení o textu (2 minuty)

Pavla modelovala nad prvním odstavcem tohoto Fulghumova textu, aby žáci snadněji našli v odstavci to, o co z textu se její myšlenky opírají – tu a tam výslovně ukázala do textu a citovala slova. Bylo potřebné navést žáky, aby se spíše zabývali pocity, které v nich ten text vyvolává, než aby šli po ději a postavách. Je pak nutné je k tomu v odpovědích vracet. Například „To je dobré, co jsi teď řekl, pěkně jsi tu postavu charakterizoval. Ale co si o ní myslíš ty?“

„Byl jeden mladý muž – řekněme mu Jack –, a ten se rozhodl odejít z domova. Pocity rodičů byly v této souvislosti smíšené. Samozřejmě že si přáli, aby dospěl a byl samostatný, ale taky si mysleli, že má ještě dost času – vždyť byl ještě tak mladý-, možná by měl nejdříve dokončit vysokou školu nebo si třeba pořídit vlastní byt na druhém konci města.“

Modelování učitelky: Začíná to jako nějaká pohádka – **je tu napsáno** „Byl jeden mladý muž...“, ale vidím, že to bude spíše ze života, o nějakém maturantovi nebo tak, tuhle je, že má **dokončit vysokou**. Když čtu o tom, co si myslí rodiče o velkých dětech, tak hned cítím, že i ode mě rodiče něco čekali, že půjdu studovat, a mě to tehdy docela vadilo – byla jsem **mladá**, ale ne už malá, co kdybych se rozhodla, že třeba odjedu do ciziny, třeba hlídat děti na pár let? A když vím, že oni hodně chtějí mít studovanou dceru, tak pak už nemám tu svobodu se rozhodnout sama. Asi by je bývalo mrzelo, kdybych šla pryč, byli jsme spolu doma hodně rádi a moc jsme nepřemýšleli o tom, že jednou odjedu. Ale myslím si, že by mi neměli odchod zakazovat.

3. otázka pro žáky (na papírku do dvojice, na tabuli) – projít je s nimi (2 minuty). Otázky jim do dvojice vytisknout, asi není problém je zároveň i promítnout.

- Čím je mi postava Jacka blízká/cizí? Jak bych se choval(a)/cítil(a) já v jeho kůži?
- Zažili jste někdy podobnou situaci? Nebo máte ve svém okolí někoho, kdo to zažil?
- Kdybych byl(a) v kůži některé z postav, zachoval(a) bych se stejně? Případně co bych udělal jinak?

4. rozhovor ve dvojici (10 minut)

5. Co si o textu myslíte vy?

REFLEXE – 2 varianty

5. sdílení se třídou (5-10 minut)

- Na co jste ve dvojici přišli?

6. Na papírek napíšu +/- podle toho, zda mají podobný nebo úplně jiný zážitek, než je v textu. Sečteme a vidíme, jak na tom ve třídě jsme.

- Proč myslíte, že je výsledek právě takový?

Navazuje 1. dílna čtení.

1. Pravidla a organizace dílny (5-7 minut)

2. Zadání otázky (stejná otázka jako v 1. hodině)

- *Zaměřte se při čtení na jednu postavu a sledujte, co je vám na ní sympatického/odporného. Zamyslete se nad tím, jak se asi ta postava v dané situaci cítí.*

3. Samostatné čtení (20 minut)

4. sdílení ve dvojici (5 minut) – dvojice vytvořeny losováním, každý mluví 2 minuty, pak se vystřídají

5. do sešitu si každý za sebe zapíše 2 poznámky, o čem se bavili, na co přišli; sdělit jim, že pokud budou chtít, budou to moci sdělit před třídou (5 minut)

6. sdílení v plénu (5 minut) - Chtěl by někdo přečíst to, co si zapsal?

7. zhodnocení hodiny a formy práce (osa – forma práce mi vyhovovala – nevyhovovala)

(A kdyby byl ten čas, tak si protitváře v rozpůlené ose povědí, koho si vybraly a proč a jak se k němu staví...)

REFLEXE 9. A

Tak tato hodina v 9. A dopadla úplně jinak, než jsem si představovala. Úvodní evokace žáky poměrně zaujala a zpočátku živě ve dvojicích diskutovali. Bohužel, jak se ukázalo i později v hodině, když mají něco probírat ve 2, zneužívají tento čas k nezávaznému žvanění a o položených otázkách či problému se baví jen okrajově, ploše.

Nejhorším momentem pak bylo mé modelování. Explicitně jsem jim řekla, že jim popíši své přemýšlení o textu, aby ho později mohli napodobit. V okamžiku, kdy jsem popisovala své pocity/postoje vycházející z životní zkušenosti (Chtěla jsem být dobrou dcerou, nedělat v rodině rozruch, takže by mě nenapadlo utíkat kvůli svým snům z domova nebo je vůbec navrhovat.), jsem u žáků zaznamenala úšklebky a posměšky, což bylo poměrně nepříjemné a zvažuji, nakolik být v modelování v této konkrétní třídě osobní.

Jako reflexi jsme dělali osu, kdy si měli vybrat jednu z postav (otec/syn), rozhodnout se, zda je jim (ne)sympatická a podle toho vytvořit řadu. Následně se řada v polovině rozpůlila a posunula. Žáci si měli nyní říci ve 2, čím jim ta postava byla (ne)sympatická. Při obcházení jednotlivých dvojic se ukázalo, že většině třídy byly obě postavy, jak otec, tak syn velmi nesympatické. Dále zazněly názory, že text končí happy-endem a připadá jim to jako klišé, případně jako odstrašující řeči/případy, kterými se je dospělí snaží odradit od podobného chování.

Překvapivé také bylo, že ačkoli někteří ze žáků znali někoho ze svého okolí, kdo má podobný osud jako postava Jacka, nedokázali se s touto postavou ztotožnit. („Já třeba znám jednu holku, co udělala něco podobného, ale Jack je mi upřímně jedno. Není mi ani sympatický, ani nesympatický.“)

9. B

V této třídě žáci přijali žáci Fulghumův text velmi dobře. Téměř všichni si dokázali situaci z textu spojit s nějakou osobní zkušeností. Velmi otevřeně je také sdílely se třídou – např. rodiče, kteří utekli v době komunismu ze země kvůli studiu/lásce a opustili rodinu, mladá matka, která brzy otěhotněla a musela opustit rodinu a odejít z Peru, aby dokázala uživit dítě, nedokončení studií, do kterých rodiče vkládali velké naděje a vychýlení se tak z rodinné tradice povolání lékaře; jejich vlastní zkušenosti, když přemýšleli o útěku z domova nebo to i udělali. Jedna dívka mluvila o tom, že o útěku přemýšlí právě teď a popisovala momentální náročnou situaci v rodině. Mluvili i o aspektech jako krádež peněz rodičům, aby bez nich mohli „přežít“. Ukazuje to, že to jde, text a téma není odpudivý všeobecně, a že devátáci nemusejí být docela bezcitní.

Celá hodina byla velmi silně emočně nabitá a bylo vidět, že to prožívají – nevyrušovali, bavili se o tématu a při sdílení poslouchali napjatě své spolužáky. Možná tomu napomáhá i to, že chodíme do knihovny, sedíme všichni na zemi na koberci a více to navozuje atmosféru na „povídání si“ a sdílení než ve školních lavicích.

Měli daleko větší pochopení pro obě postavy – Jacka i otce. Snažili se předestřit pohled obou postav na věc. Různily se i odpovědi na to, zda se měl Jack vrátit – („Začal dobře (odchodem z rodiny), ale skončil špatně, neměl se ponížít a vrátit se.“). Ptala jsem se jich také, jestli někdy zažili situaci, kdy něco řekli ve vzteku a pak už to nešlo vzít zpět a oni to museli udělat.